

ENW'R PWYLLGOR	Pwyllgor Llywodraethu ac Archwilio
DYDDIAD Y CYFARFOD	22ain o Hydref 2026
TEITL YR EITEM	Argymhellion yn deillio o Asesiad Perfformiad Panel - Ymateb Drafft y Cyngor
AMCAN	Cyflwyno Argymhellion yr Asesiad Perfformiad Panel ynghyd â drafft o Gynllun Gweithredu ar gyfer ymateb ac ystyriaeth y pwyllgor.
ARGYMHELLIAD	• Ystyried cynnwys adroddiad yr Asesiad Perfformiad Panel; • Adolygu ymateb drafft y Cyngor i argymhellion yr Asesiad gan ystyried os y dylid argymhell unrhyw newidiadau i'r ymateb hwnnw. • Cefnogi'r bwriad i groesawu a derbyn argymhellion yr Asesiad yn llawn ac i weithredu'r argymhellion cyn gynted a phosib • Cyflwyno diweddariad i'r Pwyllgor o fewn 12 mis ar y cynnydd i weithredu'r argymhellion
AELOD CABINET	Cynghorydd Nia Jeffreys, Arweinydd y Cyngor
AWDUR	Dafydd Gibbard, Prif Weithredwr

1. Cefndir

- 1.1. Mae Deddf Llywodraeth Leol ac Etholiadau (Cymru) 2021 yn gosod dyletswydd ar gynghorau i gynnal Asesiad Perfformiad Panel o leiaf **unwaith** o fewn cylch etholiadol.
- 1.2. Mae'r ddyletswydd yn gysylltiedig gyda'r gofyn hefyd i fod yn cynnal hunanasesiadau blynyddol ar berfformiad. Yn yr un modd bydd yr Asesiad Perfformiad Panel yn edrych yn benodol ar y graddau y mae'r Cyngor:
 - yn gweithredu ei swyddogaethau'n effeithiol:
 - yn defnyddio ei adnoddau yn ddarbodus, effeithlon ac effeithiol: ac
 - â threfniadau llywodraethu effeithiol ar waith i sicrhau'r uchod.
- 1.3. Nid archwiliad nac arolygiad yw'r Asesiad Perfformiad Panel. Dylid darllen ei gasgliadau ochr yn ochr â hunanasesiad y Cyngor, gwaith archwilio mewnol, ac adolygiadau archwilio a rheoleiddio allanol. Mae'r adroddiad, fodd bynnag, yn darparu her annibynnol werthfawr ac yn nodi meysydd datblygu a fydd yn cryfhau gallu'r Cyngor i gyflawni ei flaenoriaethau'n gynaliadwy.
- 1.4. Comisiynwyd Cymdeithas Llywodraeth Leol Cymru (WLGA)_ i gynnal yr asesiad o'r Cyngor; dyma sydd wedi digwydd ym mhob Cyngor arall yng Nghymru hefyd. Roedd y Panel Asesu yn cynnwys 4 person, gan gynnwys Cadeirydd annibynnol; cymar o'r sector cyhoeddus, preifat neu wirfoddol ehangach; uwch swyddog llywodraeth leol sy'n gwasanaethu ar hyn o bryd (lefel PW neu Gyfarwyddwr) ac uwch aelod etholedig o Gyngor arall. Ceir rhestr o'r aelodau ar gyfer y Panel yng Ngwynedd isod:
 - Emlyn Dole – Cadeirydd (Cyn Arweinydd Cyngor Sir Gâr)
 - Cyng. Gwyneth Ellis – Aelod Etholedig (Cyngor Sir Ddinbych)
 - Rob Thomas – Uwch Swyddog (Prif Weithredwr Cyngor Bro Morgannwg)

- Sian Elin Flint Freel – cymar o'r sector cyhoeddus, preifat neu wirfoddol ehangach

- 1.5. Cynhaliwyd yr asesiad ar sail dogfen gwmpasu a baratowyd gan y Cyngor gan ddefnyddio methodoleg Asesiad Perfformiad Panel (PPA) Cymdeithas Llywodraeth Leol Cymru. Roedd y ddogfen gwmpasu yn darparu gwybodaeth gefndir am Wynedd a'r Cyngor i aelodau'r Panel cyn cynnal yr Asesiad Perfformiad. Yn ogystal fe ddefnyddiwyd canlyniadau hunanasesiad diweddaraf y Cyngor ac asesiadau rheoleiddwyr allanol i lywio'r gwaith. Yn ogystal, cafodd y Panel ystod o wybodaeth ategol arall, gan gynnwys polisiâu corfforaethol a gwybodaeth perfformiad ymlaen llaw.
- 1.6. Cyn cynnal yr Asesiad Perfformiad, nododd y Cyngor hefyd y cwestiynau canlynol lle byddai mewnwelediad ac adborth gan gymheiriaid allanol yn werthfawr i'r Cyngor fel rhan o'r broses asesu:
 - **Llywodraethu ac Arweinyddiaeth:** I ba raddau mae'r arweinwyr gwleidyddol ac uwch swyddogion yn gosod cyfarwyddyd clir ac yn annog newid, ac a yw'r strwythurau llywodraethu a'r prosesau ar gyfer gwneud penderfyniadau'n ddigon cadarn i sicrhau canlyniadau hirdymor gwell ar gyfer preswylwyr?
 - **Cynllunio Strategol, Adnoddau a Chapasiti:** A oes gennym ni'r capasiti a'r gallu i ddarparu ein blaenoriaethau strategol, ac a yw'r adnoddau sydd ar gael wedi'u halinio'n effeithiol â'r blaenoriaethau hyn?
 - **Monitro, Mesur a Gwerthuso Perfformiad:** A oes gennym ni drefniadau priodol ar waith i fonitro ac asesu perfformiad y gwasanaethau a ddarperir i gwsmeriaid a thrigolion i sicrhau gwelliant parhaus?
- 1.7. Cynhaliwyd y gwaith ar y safle dros bedwar diwrnod, gan ddod i ben ar 13 Mawrth 2026. Roedd y gwaith yn cynnwys adolygu dogfennau, data ac adroddiadau allanol, ynghyd â chyfarfodydd a grwpiau ffocws gydag aelodau etholedig, swyddogion, staff, undebau llafur, partneriaid, busnesau, trigolion a chynrychiolwyr cynghorau tref a chymuned.
- 1.8. Gweler yn **Atodiad 1** raglen yr wythnos sy'n dangos ehangder y gwaith a'r amrediad eang o gyfleodd i herio ac arsylwi a gafodd y panel tra yma.

2. Prif ganfyddiadau

- 2.1. Daeth y Panel i'r casgliad fod Cyngor Gwynedd yn cyflawni ei ddyletswyddau perfformiad o dan Ddeddf Llywodraeth Leol ac Etholiadau (Cymru) 2021.
- 2.2. Casglwyd fod trefniadau llywodraethu cadarn yn eu lle, perthnasoedd adeiladol rhwng aelodau a swyddogion, ac ymrwymiad clir i welliant parhaus. Amlygwyd hefyd falchder cryf yn y Sir, ymrwymiad i'w hunaniaeth ddiwylliannol a chymdeithasol, ac enw da'r Cyngor fel partner rhanbarthol dibynadwy a chydweithredol.
- 2.3. Ar yr un pryd, amlygwyd fod y Cyngor yn wynebu pwysau ariannol sy'n fwyfwy cyfyngol ynghyd â heriau'r gweithlu, a bod hyn yn atgyfnerthu pwysigrwydd cyflymu trawsnewid sefydliadol gan adeiladu ar y cynnydd a wnaed eisoes. Dylai'r Cyngor hefyd uno ei drefniadau rheoli perfformiad a risg yn gryfach, gan sicrhau cysylltiad clir â'r Cynllun Corfforaethol a pharhau i gefnogi penderfyniadau tryloyw, craffu cadarn a her adeiladol.

- 2.4. Derbyniwyd copi terfynol o'r Adroddiad Asesiad Perfformiad gan Banel ym mis Mehefin 2026 ac mae'n cynnwys 7 o argymhellion adeiladol i'r Cyngor eu hystyried. Ceir copi llawn o'r Adroddiad Asesiad Perfformiad gan Banel yn **Atodiad 2**.

3. Ymateb i argymhellion yr Asesiad

- 3.1. Yn unol ag Adran 93 o Ddeddf Llywodraeth Leol ac Etholiadau (Cymru) 2021, mae'n ofynnol i'r Cyngor lunio ymateb i adroddiad yr Asesiad Perfformiad Panel, gan nodi:

A. I ba raddau y mae'r cyngor yn derbyn casgliadau'r adroddiad ynghylch i ba raddau y mae'n bodloni'r gofynion perfformiad;

- Argymhellir y dylid croesawu a derbyn canfyddiadau ac argymhellion yr Asesiad Perfformiad Panel yn llawn. Mae nifer o'r argymhellion yn faterion oedd wedi eu hadnabod eisoes gan y Grŵp Llywodraethu a rhai ar waith.
- Roedd yn hynod werthfawr cael Panel o unigolion profiadol yma am wythnos a bu eu gwaith yn drylwyr a chynhwysol. Bu arsylwi a herio ar waith Aelodau a Swyddogion ac ystyriwyd swmp sylweddol o ddogfennaeth perthnasol. Roedd yn arbennig o werthfawr derbyn barn annibynnol gan unigolion sydd wedi cyfrannu a gweithio mewn rolau arweiniol mewn Lywodraeth Leol ar hyd a lled y wlad.
- Mae casgliadau yr adroddiad yn gadarnhaol ac yn rhoi hyder i ni fod y Cyngor yn gweithredu'n briodol wrth gyflawni ein dyletswyddau. Mae hynny i'w groesawu yn amlwg, ond mae hefyd yn cynnig argymhellion a fyddai, o'u mabwysiadu, yn cynnig y cyfle i ni anelu hyd yn oed yn uwch a chyflawni yn well ar ran trigolion Gwynedd.

B. i ba raddau y mae'r cyngor yn bwriadu gweithredu unrhyw argymhellion yn yr adroddiad; ac

C. unrhyw gamau y mae'r cyngor yn bwriadu eu cymryd i gynyddu'r graddau y mae'n bodloni'r gofynion perfformiad.

Mae Argymhellion y Panel fel a ganlyn:

Argymhelliad	Manylion yr Argymhelliad
Argymhelliad 1a <i>Cynllunio Strategol</i>	Dylai Cyngor Gwynedd adeiladu ar y dull presennol sy'n seiliedig ar themâu wrth baratoi a datblygu'r Cynllun Corfforaethol nesaf, gyda ffocws ar: • Cynllunio hirdymor. • Gosod gweledigaeth ar gyfer Gwynedd a'r gwerthoedd sy'n hanfodol i'w chyflawni. • Sicrhau dull sy'n canolbwyntio ar y blaenoriaethau strategol allweddol ar gyfer y Cyngor a Gwynedd fel lle. • Cynnwys staff, aelodau a'r gymuned ehangach i ddatblygu a chyflawni Cynllun Corfforaethol sy'n seiliedig ar lle. • Alinio'n llawn â'r Cynllun Ariannol Tymor Canolig a Strategaeth Trawsnewid y Cyngor.

Argymhelliad 1b <i>Cynllunio Strategol</i>	Dylai Cyngor Gwynedd adolygu capasiti ei arweinyddiaeth strategol ar lefel weithredol er mwyn ei alluogi i gyflawni ei flaenoriaethau allweddol a chynllunio ar gyfer yr hirdymor.
Argymhelliad 2a <i>Trawsnewid</i>	Sicrhau bod y gweithlu yn greiddiol i'r gwaith cynllunio strategol a thrawsnewidiol yn y dyfodol, gan ddod â'r gwahanol feysydd ymarfer sydd eisoes yn bodoli o fewn y Cyngor ynghyd, er mwyn sicrhau dull Cyngor cyfan o gynnwys ac ymgysylltu mewnol.
Argymhelliad 2b <i>Trawsnewid</i>	Dylai Cyngor Gwynedd ddatblygu dull trawsnewidiol unedig sy'n gosod cyfeiriad cyffredinol a blaenoriaethau newid y sefydliad yn glir. Dylai'r dull hwn: • Weithredu ar lefel strategol y sefydliad cyfan. • Parhau i sylweddoli a defnyddio gwerth partneriaid. • Cael ei integreiddio â'r Cynllun Ariannol Tymor Canolig, a'i ariannu drwyddo. • Darparu sail gadarn ar gyfer diogelu gwydnwch ariannol hirdymor y sefydliad.
Argymhelliad 3 <i>Gweithio mewn Partneriaeth</i>	Er mwyn meithrin capasiti a chryfhau cydweithio gyda phartneriaid: • Dod â strategaeth economaidd fabwysiedig yn fyw ar bob lefel ledled Gwynedd. • Gwireddu potensial gweithio mewn partneriaeth â chynghorau tref a chymuned. • Cynyddu gallu'r Cyngor i gyflawni ei uchelgeisiau economaidd a chymdeithasol. • Sicrhau bod Cytundeb Mantell Gwynedd yn cael ei weithredu a'i fonitro'n llawn.
Argymhelliad 4 <i>Rheoli Risg</i>	Mae angen i Gyngor Gwynedd ddatblygu a chytuno ar strategaeth risg gorfforaethol sy'n mynegi archwaeth risg y Cyngor ac yn: • Sicrhau cofrestr a strategaeth risg gorfforaethol gyfoes. • Diffinio rôl y tîm arweinyddiaeth, y Pwyllgor Llywodraethu ac Archwilio, y Cabinet a'r Cyngor Llawn wrth oruchwylio a monitro'r strategaeth a'r gofrestr yn rheolaidd. • Ystyried anghenion hyfforddi a datblygu aelodau ar oruchwylio risg y Cyngor.
Argymhelliad 5 <i>Rheoli Perfformiad</i>	Dylai Cyngor Gwynedd fireinio ac uno ei drefniadau rheoli perfformiad, gyda ffocws penodol ar ddangos cyfraniadau tuag at: • Gyflawni'r Cynllun Corfforaethol. • Gysylltu â risgiau corfforaethol ac adrannol. • Gynyddu cyfleoedd her gan gymheiriaid ar draws a thu hwnt i'r Cyngor.

- 3.2. Mewn ymateb, mae Cynllun Gweithredu drafft (**Atodiad 3**) wedi'i lunio sy'n amlinellu'r camau gweithredu a'r trefniadau y bwriedir eu rhoi yn eu lle i fynd i'r afael â'r argymhellion a chefnogi gwelliant parhaus.
- 3.3. Rhaid i'r Pwyllgor Llywodraethu ac Archwilio adolygu'r ymateb drafft a gall wneud argymhellion ar gyfer newid neu addasu'r ymateb pe bai'n dymuno.
- 3.4. Yn unol â'r gofynion statudol, rhaid cyhoeddi copi o adroddiad terfynol yr Asesiad Perfformiad Panel a'r ymateb i'r argymhellion gan y Cyngor, a'u darparu i aelodau'r Panel Asesu, Archwilydd Cyffredinol Cymru, Estyn a Gweinidogion Cymru.

4. Camau nesaf

- 4.1. Bydd yr adroddiad a'r ymateb drafft, ynghyd â unrhyw argymhellion ar gyfer newid gan y Pwyllgor Llywodraethu ac Archwilio yn cael eu cyflwyno er ystyriaeth i Gabinet y Cyngor ar y 10fed o Dachwedd. Bydd yr adroddiad a'r drafft terfynol yn cael ei gyflwyno i'r Cyngor Llawn ar y 3ydd o Ragfyr gyda argymhelliad iddynt gefnogi a mabwysiadu'r ymateb.
- 4.2. Cyhoeddi copi o adroddiad terfynol yr Asesiad Perfformiad Panel a'r ymateb i'r argymhellion gan y Cyngor, a'u darparu i aelodau'r Panel Asesu, Archwilydd Cyffredinol Cymru, Estyn a Gweinidogion Cymru.

Atodiad 1 - Rhaglen wythnos yr ymweliad gan y Panel

Atodiad 2 - Adroddiad Asesiad Perfformiad gan Banel Cyngor Gwynedd: Mawrth 2026

Atodiad 3 – Cynllun Gweithredu er mwyn ymateb i Argymhellion yr Asesiad Perfformiad gan Banel